

Årsmelding 2020

Orkla Fellesforvaltning

2020 var det 20. hele driftsåret for Orkla Fellesforvaltning (OFF), og det ble veldig spesielt år i Orkla. Da pandemien brøt ut i mars var vi sikre på om det i hele tatt var mulig å gjennomføre noen fiskesesong. Heldigvis lot den seg gjennomføre på noenlunde normal måte. Sesongen startet med mye vann, noe vi hadde i store deler av juni. Etter hvert kom det mye fisk og fiskere og sesongen ble faktisk en av de beste i nyere tid når det gjelder fangst.

Faste saker krever som vanlig mye tid; organisasjonen med 420 rettighetshavere, 2 runder med kretsmøter og RS-møter, fagrådsmøter, fiskeregler og fiskere.

I år ble det avholdt digitalt årsmøte i Norske Lakseelver, noe som medførte mange kvelder med foredrag og kurs via Teams.

Høsten er en meget hektisk tid med feltarbeid, oppsummering og høstmøte. I år hadde vi ungfiskundersøkelser og gytefisktellinger i september og oktober. Filming med drone i store deler av november, både for telling og registrering av gytegroper. Resultatene ble oppsummert og presentert for rettighetshavere på høstmøte.

Bakgrunn Orkla Fellesforvaltning:

Forvaltning av Orkla er lovpålagt gjennom lakse- og innlandsfiskeloven. OFF er organisert i samsvar med § 25.

«§ 25. Organisering av fiskeforvaltningen i vassdrag (utdrag)

For å fremme en forsvarlig og rasjonell forvaltning av fiskeressursene skal fiskeforvaltningen arbeide for felles organisering.

*I vassdrag med selvreproduserende bestander av anadrome laksefisk plikter fiskerettshaverne å gå sammen om felles forvaltning. **Fellesforvaltningen skal omfatte regulering av fisket, fiskeoppsyn, informasjon, smitteforebyggende tiltak, fangststatistikk og rapportering, kultiveringstiltak og bestandsovervåking.** Departementet kan unnlate å åpne for fiske i deler av vassdrag dersom fiskerettshaver bryter eller unnlater å følge opp brudd på bestemmelser som nevnt i annet punktum om fisket. Departementet kan gi forskrift om utøvelsen av fellesforvaltningen, samt om oppfølging av brudd på fellesforvaltningens bestemmelser.*

I vassdrag der kravene til pliktig organisering ikke er oppfylt, kan departementet unnlate å åpne for fiske.»

Det som er uthevet er våre lovpålagte arbeidsoppgaver;

regulering av fisket, fiskeoppsyn, informasjon, smitteforebyggende tiltak, fangststatistikk og rapportering, kultiveringstiltak og bestandsovervåking.

I årets årsrapport har vi delt opp og beskrevet hvordan vi har løst de ulike oppgavene.

I tillegg til disse 7 punktene har vi tatt med et punkt om hvilket arbeid som er gjort i organisasjonen Orkla Fellesforvaltning.

1. Regulering av fisket

Reguleringer i 2020

I Orkla var det for 2020 fiske i perioden 1. juni – 31. august. Vi hadde en døgnkvote på en laks og en sesongkvote på 4, hvorav maks 1 over 80 cm og maks 1 hunnlaks(juni). Ørreten var fredet hele sesongen og hunnlaksen fredet i juli og august. Det ble ikke gjort noen endringer ved midtsesongsevalueringen.

Midtsesongsevalueringssmøte

På årets møte ble det gjennomgått tall fra laksetelleren på Bjørsetdammen, utvikling i fangststatistikk på forskjellige vald, for hele elva og overvåkningsfiske i kilenotstasjon på Agdenes. Skjemaet fra Vitenskapelig råd ble gått igjennom. Alt tydet på at årets oppgang av fisk var god, derfor var det ikke behov for justeringer av fiskereglene.

Sentrale forskrifter 2021 – 2025

Disse fastsettes av Miljødepartementet hvert 5 år og er rammene vi har å forholde oss til når vi fastsetter egne regler. Miljødirektoratet utarbeider og foreslår regler for hvert laksevassdrag basert på innspill fra Fylkesmannen og Vitenskapelig råd for Lakseforvaltning. På grunn av dårlig måloppnåelse de siste 4 år ønsket Miljødirektoratet (MD) i sitt første forslag å kutte sesongen med 2 uker i Orkla. Fordi 3 måneders sesong er et klart uttalt mål for forvaltningen i Orkla prioriterte styret arbeidet med å finne løsninger som Fylkesmannen støttet og MD kunne godta. Målet var å opprettholde en sesong på 3 måneder. Etter hvert nådde vi fram med vår løsning. I MD sitt brev til departementet som ble oversendt før jul foreslås det nå en sesong på 3 måneder for de neste 5 år. Forskriften vil bli endelig vedtatt på etterjulsvinteren en gang.

Fiskeregler i Orkla for 2021

Fastsettelse av reglene for 2021 er gjennomført i samsvar med prosessen som er nedfelt i fellesforvaltningens vedtekter. Etter at data fra årets sesong og de ulike overvåkingsprosjektene forelå ble disse gjennomgått og diskutert i Fagrådet for Orkla. Videre ble de presentert på ett Høstmøtet som alle rettighetshavere i Orkla blir invitert til. På grunn av smittevernshensyn var det skriftlig påmelding til dette møte i år. Oppsummering av møtene ble så presentert og diskutert på Representantskapsmøte i Orkla Fellesforvaltning før de nye fiskereglene ble vedtatt i styremøte 26/11-2020.

Vedtaket var med forbehold om at de samme rammene for Orkla blir opprettholdt i de sentrale forskriftene.

Av data som dannet grunnlaget for reguleringene kan nevnes:

- Rapport fra vitenskapelig råd for lakseforvaltning
- Laksetelleren på Bjørsetdammen
- Data fra drivtelling/gytegroptelling
- Utvikling i fangststatistikk på forskjellige vald og for hele elva
- Overvåkningsfiske i kilenotstasjon på Agdenes

Følgende fiskeregler for 2021 ble vedtatt:

Sesong: 1. juni – 31. august

Fredninger (ikke åpnet for uttak):

All ørret er fredet hele sesongen

All hunnlaks er fredet fra og med 1. juli

Kvoter:

Døgnkvote 1 laks

Sesongkvote 4 laks, hvorav maks 1 kan være over 80 cm og maks 1 kan være hunnlaks

2. Fiskeoppsyn

Både Roy Samdahl og Ole Røen fortsatte som oppsyn i år. Også i år kom det utelukkende positive tilbakemeldinger på oppsynet. I alt var de ut 27 runder hvor 164 fiskere ble kontrollert, noe som medførte 126,5 timer og 3525 kilometer.

I tillegg til oppsynet så fikk daglig leder mange tips som ble fulgt opp så langt det lot seg gjøre. Et tips førte til to personer fikk gebyr på grunn av manglende desinfisering og ett på grunn av en avlivet hunnlaks. Det groveste regelbruddet var et kvotebrudd. Vedkommende som fungerte som oppsyn på et vald ble bortvist for 2 år og ilagt gebyr.

3. Informasjon

Informasjon om gjenutsetting

I 2013 ble det sendt en bekymringsmelding til Mattilsynet fra noen fiskere om at forvaltningen i Orkla ikke var forsvarlig. Mattilsynet konkluderte da med at våre tiltak IKKE er i strid med dyrevelferdsloven da vi har informert og lagt til rette til at dette kunne skje på en forsvarlig måte. De hadde da gått gjennom informasjonen på hjemmesiden vår og funnet tilstrekkelig informasjon. Mattilsynet understreket videre at det påligger den enkelte sportsfisker ett selvstendig ansvar om å fiske på en slik måte og metode at det er i samsvar med dyrevelferdslovens bestemmelser.

I 2016 ble det på nytt sendt bekymringsmeldinger til Mattilsynet av fiskere og med samme svar/ konklusjon fra Mattilsynet.

Vi legger fortsatt ned mye ressurser og tid i kunnskapsinnhenting og informasjonsarbeid om gjenutsetting, da temaet er viktig og fortsatt noe omdiskutert.

Orkla-info

Informasjonshefte Orkla-info ble i 2020 sendt ut på nyåret og vårparten. I februarutgaven var det innkalling og informasjon om valgkrets møtene på februar. Ellers i heftene blir det informert om hva vi gjør og skal gjøre, dette i stedet for å sende ut brev om hver enkelt sak. Årsaken til det er at det er svært tids- og kostnadsbesparende, samt at all informasjon blir samlet på en plass. Nye bestemmelser og endringer i lover og regler for Orkla blir omtalt her. De vi har epost-adresse på får det på epost, resten via vanlig post.

Facebook og nye hjemmesider: www.orklaguide.com

I fjor fikk vi utviklet nye nettsider med hjelp av Næringsshagen i Orkdal. Sidene gjør det mye enklere for oss å oppdatere, og det er enkelt å publisere nyheter o.l. De har også gjort det mulig å bygge opp et oversiktlig arkiv for organisasjonen. Sidene er utviklet både for web og mobil. Funksjoner i programvaren gjør det enkelt å publisere saker videre på facebook-siden vår.

Ved å kombinere hjemmesiden og facebook får vi informert både fiskere og rettighetshavere effektivt og til lave kostnader. Siden har nå i underkant av 1900 følgere. I hovedsak er det mest fiskere som følger med på siden, men også flere og flere rettighetshavere. Mange er flinke til å dele saker som vi legger ut.

Nasjonal sjørretkonferanse

Vitenskapelig råd for lakseforvaltning holdt en nasjonal konferanse 29. – 30. januar i Trondheim. Fra OFF deltok daglig leder og styrets leder.

Foredrag på Teams via Norske lakseelver

Her hadde vi mange kveldsforedrag igjennom 2020. Dette var innen pakkereisegarantiloven, hvordan arrangere møter via Teams, salg av fisk mtp koronasituasjonen, Fiskereguleringer, laksefiske i en koronasesong, effektivt elveoppsyn, beredskapsplaner ved uhell i elva, økonomistyring og klimaendringer.

Studietur Sørlandet

Daglig leder sitter i fagutvalget Vassdragsregulering i Norske Lakseelver. Utvalget hadde i høst en studietur hvor det ble sett på en del løsninger i regulerte vassdrag på Sørlandet. Blant annet var på befaring Safepass sitt testanlegg ved inntaket i Mandalselva. Der er det et elvekraftverk likt det vi har i Orkla, så hvis de lykkes her så er det høy overføringsverdi for Orkla.

4. Smitteforebyggende tiltak

Desinfisering

Reglene for desinfisering er de samme som de har vært de siste årene; dvs at alle som kom fra utlandet eller som har fisket i et annet vassdrag i inneværende sesong skal desinfisere. Stasjonene var i år; Vertshuset Fannarheimr og (tidligere) Vormstad Camping i Orkdal, i Rennebu på Ry laksefiske på Ry og Bygdasenteret på Berkåk og i Meldal var det hos Leif Arne Ebbesen (Storås) og Knut Voldøien (Å).

Rapporter fra dem underveis viser at det går ganske greit. Oppsynet sjekket desinfisering under sine kontroller.

Smittevernplan

I år måtte vi for første gang innføre smitteforebyggende tiltak også mtp på fiskerne. Gjennom ErT-samarbeidet fikk vi utviklet en smittevernplan for fiske i Gaula, Verdalselva og Orkla. Smittevernplanen ble sendt ut på høring og godkjent av smittevernleger i disse elvene. Planen ble sendt ut og gjort tilgjengelig til alle rettighetshavere digitalt.

5. Fangststatistikk og rapportering

Sesongen 2020

Sesongen 2020 startet med mye vann, veldig mye vann. Faktisk var det kun enkelte vald i de nedre delene som var fiskbare. Først etter en ukes tid ble større deler av elva fiskbar. Fra midten av juni kunne danske fiskere komme inn i landet og de fikk etter hvert oppleve et godt fiske. For det var bra med fisk i år. Gode bestander i alle størrelsesgrupper og spesielt gledelig var det at det var godt med smålaks. Vi må mange år tilbake for å finne lignende antall. Da vi kom fram til midtsesongsmøtet var det gode tall fra både fiske og overvåkingen, så det ble ikke innført endringer av reglene. Tall i parentes er fra 2019-sesongen.

I alt ble det tatt 28 554 kilo (18 757 kilo) fordelt på 6838 fisk (3767 fisk). Tall i parentes er 2019-tall. Stort sett var dette laks. 315 (313) sjøørret ble tatt i år, så selv om den har vært fredet for 10. året så sliter den. All sjøørret skal derfor fortsatt settes levende ut igjen.

	Laks				Utsatt	Utsatt i %	Avlivet	Vekt
	Totalt	Storlaks	Mellom-laks	Smålaks				
2020	6505	1349	2168	2988	4086	63 %	2419	28086
2019	3427	1125	1147	1155	1962	57 %	1465	18297
2018	3865	889	1881	1095	2473	64 %	1392	19331
2017	5330	1377	2004	1949	3643	68 %	1687	26083
2016	3618	1165	1530	923	2353	65 %	1265	19569
5 års gj.snitt	4052	1105	1677	1269	2606	64 %	1445	20561
10 års gj.snitt	4063	1133	1664	1266	2061	51 %	2002	20455
15 år gj.snitt	4369	1137	1656	1497				21235

6505 (3427) laks ble tatt med en samla vekt på 28 086 (18 297) kilo, noe som ga en snittvekt på 4,3 kilo (5,3 kilo). Nesten 10 tonn mer enn i fjor! Fiskereglene i Orkla er de siste årene lagt opp til at man driver ett rettet fiske. Det vil si at man hovedsakelig kan ta ut de fiskene av bestanden som tåler en beskatning og et begrenset uttak av hunnlaks og storlaks. Får man en annen fisk skal denne settes levende ut igjen. I år ble det gjenutsatt i alt 4086 (1962) laks. Noe som gir en gjenutsetting på 63 %, noe som gjør at vi er nesten på gjennomsnittet de siste 5 år igjen (64 %). Sammenligner man størrelsesgruppene, så er årets fangster godt over 5, 10 og 15 års gjennomsnitt. 2020 var et år med gode bestander av alle de ulike størrelsesgrupper, noe som lover godt for neste års sesonger. De senere år har en stor del av gytebestanden bestått av flergangsgytere, noe som kommer av de strenge kvotene

og den høye gjenutsettingsprosenten. Nå kan det se ut som om vi begynner å få betalt for de stramme restriksjonene ved at det også kommer mer smålaks.

Sammenligner vi med andre elver, for eksempel Namsen og Gaula får vi bekreftet at sesongen i Orkla har vært spesielt god. I Gaula ble det i år fanget 6 178 laks (3 406 laks), mens vi i Orkla hadde 6 505 laks (3 422 laks). Det ble med andre ord fanget 327 flere laks (16 laks) i Orkla enn i Gaula. Orkla er et betydelig mindre vassdrag enn Gaula. Orkla er også betydelig mindre enn Namsen, men det ble fanget 1 260 kg mer laks i Orkla. Dette er en betydelig bedring fra i fjor, hvor Namsen fanget 7 693 kg mer enn Orkla.

På laksebørsen ble det innrapportert fangster tatt av i alt 2116 (1518) forskjellige personer. Det er 109 (29) personer som har fått over 10 laks, 36 (6) har fått over 20 laks.

Fortløpende fangstrapportering: Laksebørs

En god forvaltning av laksen er avhengig av god rapportering.

Ordringen med pliktig fortløpende rapportering ble innført allerede til sesongen 2011. Dette fungerer godt, men vi har stadig et forbedringspotensiale.

Fangstrapportering er viktig både i forhold til arbeidet med gytebestandsmål/midtevaluering og pressearbeid som er svært verdifullt for vassdraget. Manglende og sen rapportering kan gi oss innstramminger og reguleringer hvis gytebestandsmålet blir for lavt. Fra Miljødirektoratets hold er signalene klare. De vil stenge fisket på strekninger der manglende eller sen rapportering gjentar seg.

I 2017 endret vi systemet for innrapportering helt. Sammen med Gaula og Verdalselva tok vi i bruk systemet Namsen hadde brukt ett par år; laksebørsen fra Brief-it. Her rapporterer fiskere selv direkte via web eller en app. I år som i 2019 opplevde vi dessverre tidvis problemer med registreringer og fangstrapporteringer.

Innlevering av laks

Mattilsynet stoppet i 2016 den mangeårige praksisen med innlevering av fisk direkte til helsetunene i Orkdal og Meldal. Etter mye informasjon og dokumentasjon fikk vi godkjent vår foreslåtte løsning av Mattilsynet før sesongstart 2017.

Helsetunene har vært godt fornøyde med løsningen. Mattilsynet har ført tilsyn og vi har fått tilbakemelding om at de var godt fornøyd hvordan dette var løst. Samme informasjonsmateriell og systemet med kvitteringsblokker ble derfor videreført og fisken kunne innleveres til 3 helsetun, ett i hver kommune.

6. Kultiveringstiltak

Tiltaksrettet kartlegging av sjørrretvassdrag

Prosjektet er et samarbeid mellom NINA, Orkla fellesforvaltning og Vannområde Orkla, og er finansiert som et spleiselag mellom Miljødirektoratet, Fylkesmannen i Sør-Trøndelag og Vannområde Orkla. I tillegg vil det være stor synergi med påleggsundersøkelser som NINA gjennomfører på oppdrag for KVO / Trønder Energi Kraft.

Undersøkelsene og den tiltaksorienterte kartleggingen går over tre år og har blant annet som formål å:

- Gjennomføre en problem- og tiltaksrettet kartlegging av sidevassdrag til Orkla med nåværende eller tidligere forekomst av sjørret, beskrive vassdragenes egnethet for sjørret, identifisere årsaker til tap av eller reduksjon i bestander, samt foreta en vurdering av hvor det vil være hensiktsmessig å foreta tiltak subsidiært hvilke tiltak som er hensiktsmessige
- Kartlegge oppvandringsforhold fra hovedstrengene av Orkla og opp i sidevassdrag, og angi eventuell endring i produksjonspotensiale for sjørret i (dagens) eksisterende anadrom strekning
- Sikre et godt datagrunnlag for en kontinuerlig evaluering av effekter av et endret trusselbilde for sjørreten i vassdraget
- Klassifisering av økologisk tilstand for vassdraget etter forslag i vannforskriften, gjennom bruk av både laksefisk og bunndyr som kvalitetselement
- Undersøke effekter på ungfiskbestander av gjennomførte tiltak. Skape lokalt engasjement for sjørretvassdrag

Et av hovedmålene med undersøkelsen er at de skal være tiltaksorientert og kunne ut i konkrete tiltak for å bedre forholdene for sjørret i Orklavassdraget. Selv om det tar noe tid, og krever noen år med undersøkelser for å identifisere årsaker til f.eks. lave bestander av sjøaure i sidebekker, har tilsvarende undersøkelser i Gaulavassdraget (siden oppstart i 2013) ført til at det nå er gjort flere tiltak, og er planlagt tiltak i en rekke av de undersøkte sidevassdragene.

Totalkartlegging med fokus på problemkartlegging, årsakssammenhenger og sjøaure har ikke tidligere vært gjennomført i Orkla.

Sluttrapporten er klar for publisering etterjuls vinteren 2021.

Helhetlig vannmiljørestaurering av sjørretvassdrag i Orkla

Et samarbeidsprosjekt i 2020 mellom Vannområde Orkla (prosjektleder), Orkla fellesforvaltning, Orkland kommune, SG Entreprenør AS og Norsk institutt for naturforskning (NINA). Prosjektet er støttet av Miljødirektoratet, Sjømat Norge, Fylkesmannen i Trøndelag og Kultiveringsfondet for Orkla.

Målet er i tillegg å etablere et tverrfaglig samarbeidsprosjekt med regional forvaltning, kommuner, entreprenør, grunneier og forskningsinstitusjon i en prosjektgruppe for å gjennomføre habitatrestaureringsprosjekter i tidligere svært viktige sjørretvassdrag. Tiltakene er foreslått og vassdragene prioritert i prosjektet «Tiltaksrettet kartlegging av sjørretvassdrag».

I de prioriterte vassdrage vil man gjennomføre naturtilpasset restaurering etter oppdatert kunnskap. I år omhandlet planen i utgangspunktet 4 sidevassdrag (Tonga, Leirbekken, Svorka og Lusa) med litt forskjellige utfordringer og foreslåtte tiltak. Lusa ble i løpet av året erstattet med Ustørja.

Tonga

I Tonga var problemet vandringshinder i munning ut i Orkla i forbindelse med kulvert gjennom flomforbygging. Hovedtiltaket for å bedre tilstanden var derfor et nytt utløp på 150 meter ut i Orkla slik at man fjerner vandringshinderet. I september 2020 ga Orkland kommune tilsagn på SMIL-midler til supplerende tiltak videre oppover

Tonga. Disse tiltakene omfattet slamdam, kulper, steinutlegging og gytegrusutlegging. Prosjektet ble gjennomført å slutført i november.

Leirbekken

I Leirbekken er de kartlagte problemene flere og større; kanalisering, manglende kantvegetasjon, og nedslamming. Her er det gjennomført gytefisketellinger og flere befaringer. Ut fra dette er det utarbeidet en helhetlig tiltaksplan som inneholder en plan på plastring, utlegging av gytegrus, reetablering av kantvegetasjon og kulper.

Svorka

Hovedproblemet i Svorka er først og fremst vandringshinderet ut i Orkla. Her ble det arbeidet med å utrede ulike muligheter for å lette oppvandring. Videre skal man prosjektere den valgte løsningen.

Lusa

Lusa ble lagt om i forbindelse med reguleringen av Orkla. Problemene er flere. Den er sterkt kanalisert, mangler kantvegetasjon og er rørlagt i enkelte strekninger. Planen var å utarbeide en helhetlig tiltaksplan. I løpet av året ble denne erstattet med Ustørja.

Ustørja

Den største menneskeskapte belastningen på Ustørja er knyttet til senking, utretting og kanalisering av bekkeløpet nedstrøms Fv.462. Dette utgjør størsteparten av anadrom strekning. Her ses det på muligheten for å endre den nederste delen med å ta den inn i et flomløp / våtområde. Her ble det startet utarbeidelse av en tiltaksplan.

7. Bestandsovervåking

Pålegg om undersøkelser og tiltak i Orklavassdraget

Den 12. mai 2016 vedtok Klima- og miljødepartementet en avgjørelse i klagen fra KVO om påleggene fra Miljødirektoratet. KVO har inngått avtale med NINA om gjennomføring og rapportering av hele prosjektet. Fagrådet for Orkla fungerer som faggruppe for påleggene. OFF deltar i større eller mindre grad i mange av disse påleggene. De står nærmere beskrevet under.

Følgende undersøkelser og tiltak skal gjennomføres i Orklavassdraget:

1. Videreføre årlige fisketellinger med bruk av elektronisk fisketeller på Bjørsetdammen.
2. Utrede alternative lokaliteter til Bjørsetdammen nederst i vassdraget for å registrere hele den samlede fiskeoppgangen i Orkla.
3. Videreføringen av dagens fisketeller og videoanalyse på Bjørsetdammen skal suppleres med drivtelling om høsten.
4. Årlige rapportering av fangst av laks og sjørørret i Orkla og rapportering av beskatningen i fisket i vassdraget ovenfor fisketelleren ved Bjørsetdammen.

5. Kartlegging av kjønnsfordeling i et representativt utvalg av oppvandrende laks i reguleringspåvirkete deler av vassdraget.
6. Oversiktskartlegging av flaskehals for produksjon av sjøvandrende laksefisk på strekningen mellom Bjørsetdammen og utløpet av Svorkmo kraftverk.
7. Årlige analyser av vannføringsforhold i reguleringspåvirkete deler av Orkla med bestander av sjøvandrende laksefisk.
8. Utrede og iverksette effektive tiltak for å hindre innvandring av fisk i inntaket til Svorkmo kraftverk.
9. Utarbeide plan for habitatrestaurering i området oppstrøms Brattset kraftverk.
10. Kartlegge eventuelle vandringshindre skapt av reguleringen for sjøvandrende laksefisk der sideelver og –bekker møter hovedelven i 2017 og 2018
11. Resultater fra utførte tiltak og undersøkelser, som skal korrigeres for innslaget av rømt oppdrettslaks på bakgrunn av resultater for Orkla fra det nasjonale programmet for overvåking av rømt oppdrettslaks, skal rapporteres årlig innen 1. mai i oppdragstakers rapportserie.

Rapporten for 2018 ligger her:

<https://brage.nina.no/nina-xmlui/handle/11250/2654632>

Laksetelleren på Bjørset

Laksetelleren på Bjørset ble montert i 1996 for å undersøke reguleringens påvirkning av laksens oppvandring i Orkla. Fram til og med 2012 var dette en del av Orkla-undersøkelsene, drevet og driftet av NINA ved Nils Arne Hvidsten. For å kunne forvalte en lokal bestand er man avhengig av å vite bestandens størrelse. Uten lakseteller i ett vassdrag har man begrenset kunnskap og det er vanskelig å vurdere om man har fisket opp 10 % eller 90 % av laksen på elva. Denne kunnskapen er viktig for å kunne forvalte og styre etter et gytebestandsmål. Derfor har det i mange år vært lagt ned en stor innsats på å få finansiert og montert en lakseteller ved Bjørsetdammen. I påleggene fra MD til regulanten ble det ett krav om lakseteller. Telleren er derfor finansiert av regulanten i en 5 års periode.

I og med at påleggene kom så nært sesongstart var det først i 2017 de ble satt i gang. KVO har inngått avtale med NINA om å sørge for gjennomføring og rapportering av påleggene. Nina har videre inngått avtale med Skandinavisk naturovervåking (SN) for å ta seg av laksetelleren og drivtellingen. SN er de samme vi har brukt i de tre årene. I alt var 8 videokamera plassert i overkant av lukeåpningen. Disse dekket hele åpningen hvor laksen går opp.

Plasseringen av kameraene gir ett meget godt bilde og hele oppgangen av laks blir filmet og lagret. Vi har dermed opptak av alt som går over dammen. Rapport blir å finne i den årlige rapporten fra NINA (NINA-rapport 1786).

Drivtelling

NINA har inngått avtale med Skandinavisk Naturovervåking (SN) for å gjennomføre drivtelling fra Bjørsetdammen og ned til sjøen. Dette er en telling som er avhengig av sikten i vannet og det har variert fra år til år hvor mye de har fått telt. I år var det bedre forhold enn på mange år og SN fikk tatt hele strekningen. Foreløpig rapport er at det var godt med fisk i de ulike størrelsesgrupper. Rapport blir å finne i den årlige rapporten fra NINA (NINA-rapport 1786).

Gytegroptelling 2020

I 2008 ble mesteparten av elva flydd og 3 referansestrekninger ble plukket ut. På disse strekningene ble det foretatt telling av gytegroper fra helikopter i 2009, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015 og 2016. Fordelen med å telle fra helikopter er at man ser gropene godt og at det går raskt. Derimot kreves det mye organisering, det er kostnadskrevende og man er veldig avhengig av værforholdene. Derfor kjørte vi en liten test i 2016 om det lot seg gjøre å filme det samme med drone. Resultatet var såpass overbevisende at vi bestemte oss for å ta tellingene fra og med 2017 med drone. Selv om vi kom seint i gang fikk vi flydd hele de to øverste strekningene og halve av den nederste. Fordelene er mange, for eksempel kan vi fly selv om det er snø, man er ikke avhengig av andre, kan fly på kort varsel når forholdene er gode, vi kan telle i ro og mak innendørs og ikke minst kan vi dokumentere hva vi har sett. Større deler av elva blir også tilgjengelig med drone.

Dette var fjerde året vi brukte drone. I år var været noe variert, slik at de tre referansestrekningene ble flydd under litt forskjellige forhold. Spesielt var det utfordringer med regn og vind, slik at flygingene måtte avsluttes enkelte dager. Systematiseringen fungerte godt, både hvordan vi legger opp filmingen av hver strekning, filmer hver etappe og hvordan disse så blir gjennomgått i ettertid.

I år opplevde vi en dobling av antall groper i forhold til i fjor. Dette til tross for at det i 2019 var både bedre og jevnere forhold. Resultatet samsvarer godt med overvåkingen / tellingen ved Bjørsetdammen og inntrykket av sesongen. Vi har tidligere aldri funnet så mange groper totalt. Det var strekningene i Rennebu og Meldal som sto for økningen.

Som tidligere år ble det redegjort om årets gytegroptelling på kretsmøte for alle grunneiere, fagrådsmøte for Orkla og Representantskapsmøte i Orkla Fellesforvaltning. Resultatet ble derigjennom brukt i vurderingen av årets sesong og som en del av vedtaksgrunnlaget for fastsettelse av nye fiskeregler. Videre har vi delt våre erfaringer med forvaltningen både i Namsen, fagrådet for Orkla og i fagutvalget for vannkraft i Norske Lakseelver.

Strekning	2008	2009	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2018	2019	2020
1. Grøtte - Mærk bru	225	146	136	64	44	111	93	133	330	269	353
2. Meldal bru-Lo bru	228	154	151	51	110	138	207	124	400	158	405
3. Vormstad – Forve	21	68	139	50	292	315	156	96	102	53	149
	475	368	425	165	446	564	456	353	832	480	907

Safepass - merking av fisk og ledlys

Safepass er et 3-årig forskningsprosjekt for å finne bedre, enklere og sikrere passering forbi inntak til kraftverk for smolt og voksenfisk, både på opp- og nedvandring. Prosjektet finansieres i hovedsak av forskningsrådet, mens Trønderenergi bidrar i den delen som foregår her. I Orkla ble utvandringen av 50 vinterstøing og 100 smolt kartlagt med hjelp av akustiske merker og lyttebøyer.

Man har nå videreført prosjektet over i en testfase. Man tester ut ledegarn/ ledegrind i storskala i Mandalselva. Dersom dette blir vellykket, kan resultatene overføres for å skreddersy en løsning også for Bjørsetdammen.

Ungfiskundersøkelser

Denne var ikke opprinnelig en del av pålegget, men etter et utfall på Bjørsetdammen i desember 2017 ønsket vi å undersøke eventuelle effekter av dette. Først og fremst ønsket vi å finne ut i hvor stor grad yngel og ungfisk hadde overlevd.

Undersøkelsene er gjort i regi av NINA og OFF er innleid hjelp under yngelundersøkelsene. Undersøkelsene ga ingen indikasjoner på at utfallet har hatt noen større negativ påvirkning på ungfiskbestanden av laks og ørret på den berørte strekningen. Det er imidlertid et begrenset sammenligningsgrunnlag som gjør at det er vanskelig å konkludere med sikkerhet hvilken effekt utfallet kan ha hatt.

I sesongen 2019 opplevde vi videre ett par uheldige bråstopp i kraftverkene Brattset / Grana, som gjorde at vannføringen falt brått. Vi var i kontakt med KVO og ble enige om at NINA kontaktes for å undersøke hvilken påvirkning dette har hatt på ungfisken i de berørte områdene. Ungfiskundersøkelsene ble derfor utvidet med 10 nye landstasjoner og 2 strekninger med båt.

Ungfiskundersøkelsene ble videreført 2020 og i alt 25 stasjoner ble tatt i september og oktober. Rapport herfra blir å finne i den årlige rapporten fra NINA (NINA-rapport 1786)

Overvåkingsfiske etter rømt oppdrettsfisk etter ordinær fiskesesong

Overvåkingsfiske skjer i regi av NINA på oppdrag av MD og formålet er å registrere andel av oppdrettsfisk i bestanden i mange norske lakseelver.

Orkdal Jeger og fiskerforening utførte overvåkingsfiske i den nedre halvdel, mens Evald Grane fra Rennebu var kontaktperson i den øvre halvdel. Det ble tatt prøver av alle fangede fisk.

Gytefeltregistrering

De siste årene har vi fått spørsmål om kryssing av elva fra flere hold. Dette være seg strømkabler, fiberkabler, vannrør, kloakkrør osv. I tillegg får vi henvendelser når det har er bygingsaktivitet i elva, broer, gang og sykkelbaner osv..

Entreprenører eller kommunene tar gjerne kontakt med oss i forbindelse med tidspunkt / periode på gjennomføring av tiltak og om/ eller hvor de kan krysse elva. De siste 2 år har vi nå fløyet andre deler av elva med drone for å få kartlagt hvor det gytes. Vi ønsker å få kartlagt gytefeltene i hele elva, slik at vi unngår at disse blir ødelagt.

Igjennom telling av gytegroper vil vi årlig få kontrollert om hvor stabile disse gytefeltene er. I år fikk vi filmet hele minstevassføringsstrekningen. Hvis værforholdene spiller på lag høsten 2021 vil vi kunne få tatt resten av elva.

Pukkellaks

Pukkellaks finnes «naturlig» i elver rundt det nordlige Stillehavet. At det er pukkellaks i norske farvann, skyldes at russiske myndigheter satte ut yngel i to omganger i siste halvdel av 1900-tallet. Det har vært pukkellaks i elver i Øst-Finnmark i mange år, først og fremst i oddetallsår. I Orkla var det en del pukkellaks i 2017, ingen i 2018, noen få i 2019 og ingen i 2020.

8. Organisasjonen

2020:

Representantskapet:

Orkdal

Jonny Svinsøyen Snøsen, Erlend Olsø, Ole Gunnar Opøien, Reinert Åkerholm, Beate Nordsteien, Helge Klungland. Vara: Lillian Asbøll Opøyen.

Meldal

Knut Voldøien, Roar Simundset, Oddmund Grefstad, Ola Storås, Harald Skagemo. Vara: Erik Karlstad.

Rennebu

Erling Grøtte, Vegard Heggem, Ragnhild Øverland, Evald Grane.

Vara: Stig Kristiansen.

Representantskapet velges for 1 år. De som velges inn i styret velges inn i representantskapet for 2 år.

Styret:

Orkdal:

Jonny Svinsøyen Snøsen (2020), Helge Klungland (2019), vara for 1 år: Beate Nordsteien.

Meldal:

Ola Storås (2020), Oddmund Grefstad (2019), vara for 1 år: Roar Simundset

Rennebu:

Vegard Heggem (2020), Evald Grane (2019), vara for 1 år: Ragnhild Nordbø
Valgåret i parentes.

Valgkomiter i kretsene (2021):

Orkdal: Torleif Moe (leder), Lars Metlid og Knut Håvard Skaugen (vara)

Meldal: Olav Ree (leder), Sivert Dombu og Liv Anne Sugustad (vara)

Rennebu: Kristin Skjerve (Leder), Martin Hoel og Magne Vidar Rise (vara)

Sentral valgkomitee (2021):

Kristin Skjerve (Rennebu), Olav Ree (Meldal) og Torleif Moe (Orkdal)

Daglig leder er Rune Krogdahl.

Kontoradresse:

Landbrukssenteret Midt, 7336 Meldal.

Valgkretsmøter, høstmøte, representantskapsmøte og vedtekter

For 10. gang ble det avholdt valgkretsmøter og representantskapsmøte i henhold til vedtektene fra jordskiftet. Høstmøtet ble arrangert for 4. gang i henhold til de reviderte vedtektene.

I alt møtte 30 rettighetshavere opp (Rennebu 11, Meldal 9 og Orkdal 7) på de tre ordinære valgkretsmøtene, i tillegg til styrets leder Helge Klungland, styremedlemmer og daglig leder Rune Krogdahl. På disse kretsmøtene blir valgene foretatt i tillegg til en gjennomgang av vanlige årsmøtesaker (regnskap, årsmelding, handlingsplan og budsjett).

Vi arrangerte et felles høstmøte for alle rettighetshavere i november i Meldal. Årets møte var spesielt i og med koronarestriksjonene. Det var derfor skriftlig påmelding. I alt møtte 18 rettighetshavere. Vi gikk igjennom fangsttall og overvåkingene fra sesongen 2020, rammevilkår og føringer fra det offentlige, prosessen med de nye sentrale forskrifter, før det ble åpnet for innspill på fiskereglene for 2021.

Elvene Rundt Trondheimsfjorden

Orkla er medlem i "Elvene rundt Trondheimsfjorden" (ErT) som er en organisasjon av elveierlag rundt Trondheimsfjorden. Formålet er å arbeide for villaksens og sjørretens beste i Trondheimsfjordsområdet. ErT skal aktivt bidra til et best mulig kunnskapsgrunnlag og kompetanse om de anadrome bestandene i

Trondheimsfjorden. ErT skal gjennom å være en kunnskap- og kompetanseleverandør til de lokale elveierlag være en hjelp i forvaltningen av de lokale elvene. Tiltak og prosjekt som angår kun en elv er elvas eget ansvar. Tiltak eller prosjekt som angår 2 eller flere elver i området kan gå igjennom ErT. ErT har kjørt prosjekter og tiltak som har gått på hele området, eksempelvis oppleieordningen av kilenøter og forskingsprosjektet «laks og Verdiskapning i Trondheimsfjorden». Andre prosjekter har gått på ulike elver; skjellprosjektet (Verdalseelva, Nidelva, Skauga, Stjørdalselva, Gaula og Orkla), bekkerestaurering (Verdalseelva, Gaula og Orkla), Oppsynskurs (Verdalseelva, Nidelva, Skauga, Stjørdalselva, Gaula, Orkla med flere).

ErT har vært aktiv i høringsrunder som angår bestandene i Trondheimsfjorden for eks sjøfiske. ErT har hatt liten prosjektaktivitet utover skjellprosjektet i 2020. ErT utarbeidet en felles smittevernplan som var godkjent av smittevernslegene og sendte svar på høringen om de nye reguleringer av fiske i elv og sjø.

Norske lakseelver

Etter et lite opphold ble Orkla igjen medlem av Norske lakseelver (NL). Norske Lakseelver representerer fiskerettshavere og elveierlag i over 100 lakseførende vassdrag. Gjennom medlemslagene representerer Norske Lakseelver omlag 7000 fiskerettshavere. Det utgjør ca 70 % av alle rettighetshavere til laksevassdrag i Norge.

Norske Lakseelver er til for medlemmene og hjelper det enkelte medlemslag i saker der de har behov for bistand og rådgivning. Kombinasjonen av lokal kunnskap og en sterk felles organisasjon gir faglig tyngde og troverdighet.

Medlemsrettede aktiviteter inkluderer for eksempel:

- arrangering av regionmøter som en arena for kunnskapsutveksling og kontakt mellom elveiere, fiskeforeninger, lokale og sentrale myndigheter
- arrangering av interne møter/sekretariatsmøter for tillitsvalgte og ansatte med særskilt driftsansvar i elvene
- hjelp til oppfølging av lokale saker rettet mot media, myndigheter og politikere
- hjelp til utforming av høringsuttalelser og søknader
- tilbud om deltakelse i aktuelle prosjekter
- organisasjonskurs tilpasset ditt forvaltningslags behov

Årets landsmøte skulle være på Bårdshaug Herregård, men i og med koronapandemien ble landsmøtet gjennomført digitalt. Neste årsmøte i 2022 vil bli holdt på Bårdshaug Herregård. Etter at vi ble med har vi deltatt i mange kurs og møter via teams i Norske lakseelver sin regi. Daglig leder sitter også i NL fagutvalget for regulerte vassdrag.

Diverse

Fellesforvaltningen hatt kontakt med MD, Gaula Fiskforvaltning, Norske Lakseelver, Fylkesmannen, Fylkeskommunen, NINA, VRL, Mattilsynet, NVE, kommuner og KVO. Orkla Fellesforvaltning har vært representert ved ulike fora, blant annet Fagrådet for Orkla, Fagrådet for Trondheimsfjorden, Laksesarbeid Trøndelag, Elvene rundt Trondheimsfjorden og Norske Lakseelver.

Orkla Fellesforvaltning har i 2020 vært medlem i Norske Lakseelver og Elvene rundt Trondheimsfjorden.

Det er blitt avholdt 7 styremøter.

(sign)
Vegard Heggem

(sign)
Evald Grane

(sign)
Oddmund Grefstad

(sign)
Ola Storås

(sign)
Helge Klungland

(sign)
Jonny S Snøsen